

การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำงานวรรณกรรม

นายวันชัย รัชสิริวรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-940-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

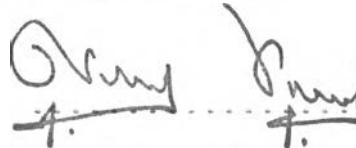
COLLECTIVE ADMINISTRATION FOR THE REPRODUCTION OF LITERARY
WORKS

Mr. Wanchai Raksirivorakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1997
ISBN 974-638-940-8

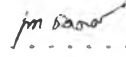
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....

.....
(นางสาว ออซนา นายนพรัตน์ กวีวัฒน์ ผู้ตรวจฯ)

.....
.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
(นางสาว ออซนา นายนพรัตน์)

.....
.....

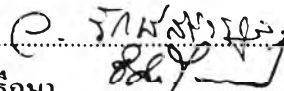
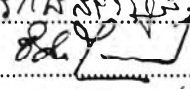
วันชัย รัชชสิริวรกุล : การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม
(COLLECTIVE ADMINISTRATION FOR THE REPRODUCTION OF LITERARY WORKS)
อ.ที่ปรึกษา : รศ. ธัชชัย ศุภผลศิริ, 321 หน้า. ISBN 974-638-940-8

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม โดยมุ่งเน้นเฉพาะแต่งานวรรณกรรมประเภทสิ่งพิมพ์ที่ถูกลำเอวไปทำซ้ำด้วยเครื่องถ่ายเอกสารและศึกษาวิเคราะห์ถึงการดำเนินงานขององค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรมของประเทศต่าง ๆ อาทิเช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ญี่ปุ่น และนอร์เวย์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรมสำหรับประเทศไทยต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ในต่างประเทศมีการนำเอาระบบบริหารจัดการเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์มาเป็นมาตรการเสริมในการให้ความคุ้มครองสิทธิในการทำซ้ำแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ โดยเจ้าของลิขสิทธิ์แต่ละรายได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนในการจัดเก็บค่าตอบแทนในนามของเจ้าของลิขสิทธิ์ สืบเนื่องจากประสิทธิภาพในการจัดเก็บที่ดีกว่าการจัดเก็บค่าตอบแทนโดยเจ้าของลิขสิทธิ์แต่ละราย ส่งผลให้องค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในหลาย ๆ ประเทศ โดยองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรมของต่างประเทศส่วนใหญ่ จะจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร โดยทั่วไปจะจัดตั้งอยู่ในรูปแบบของบริษัทจำกัด ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมการนำเอางานวรรณกรรมไปใช้ด้วยวิธีการอนุญาตแก่ผู้ที่มีความประสงค์จะนำเอางานไปทำซ้ำ โดยผู้ที่ประสงค์จะนำเอางานไปทำซ้ำจะต้องทำสัญญาอนุญาตกับองค์กร และผู้ใช้ก็จะต้องจ่ายเงินค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ผ่านทางองค์กร ซึ่งส่วนใหญ่จะจัดเก็บในอัตราต่อจำนวนหน้าที่มีการทำซ้ำ

สำหรับประเทศไทยนั้นกฎหมายลิขสิทธิ์ก็ให้ความคุ้มครองสิทธิในการทำซ้ำแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ แต่เจ้าของลิขสิทธิ์ก็ยังประสบปัญหาการจัดเก็บค่าตอบแทน ดังนั้นการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ขึ้นในประเทศไทย จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการให้ความคุ้มครองสิทธิในการทำซ้ำแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ จากการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรมสำหรับประเทศไทย พบว่ามีความเป็นไปได้สูง เนื่องจาก พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีบทบัญญัติที่รองรับให้มีการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรมขึ้นได้ ทั้งนี้รูปแบบที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดในปัจจุบัน คือ การจัดตั้งในรูปแบบบริษัทจำกัด หรือถ้าในอนาคตมีกฎหมายรองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่ไม่แสวงหากำไรก็จะเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยบริหารการจัดเก็บด้วยวิธีการให้อนุญาตแก่ผู้ที่มีความประสงค์จะนำเอางานไปใช้ โดยการทำซ้ำเข้าทำสัญญาอนุญาตตามประเภทกิจการ ซึ่งผู้ใช้จำเป็นต้องจ่ายค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำในอัตราตามจำนวนหน้าของงานที่นำเอามาทำซ้ำ ดังเช่นแนวทางการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ โดยองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ของต่างประเทศ ซึ่งการจัดตั้งองค์กร ดังกล่าวในประเทศไทย จะมีส่วนกระตุ้น และเป็นแรงจูงใจให้มีการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา กฎหมายธุรกิจ
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C770948 : MAJOR BUSINESS LAW

KEY WORD: COLLECTIVE ADMINISTRATION / INTELLECTUAL PROPERTY / LITERARY WORKS

WANCHAI RAKSIRIVORAKUL : COLLECTIVE ADMINISTRATION FOR THE LITERARY WORKS. THESIS

ADVISOR : ASSOC. PROF. DHAJJAI SUBHAPHOLSIRI, 321 PP. ISBN 974-638-940-8

The purposes of this research are to analyse the management system of copyright fee collection relating to reproduction of literature focusing on literature in a type of printed matters reproduced by photocopying machines and to examine the operation of the organisation for copyright fee collection relating to reproduction of literature in other countries such as Australia, the United States of America, Canada, the United Kingdom and Norway in order to be guidelines for Thailand to establish the organisation for copyright fee collection relating to reproduction of literature.

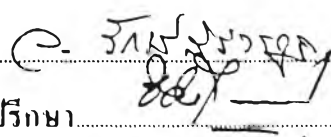
From this research, it is found that the management system of copyright fee collection has been used as a supplementary measure to protect reproduction rights of copyright owners by means of establishing the organisation for copyright fee collection to be founded by each copyright owner as an agent to collect such fee on behalf of copyright owners. As the fee collection by such organisation is more efficient than that by each copyright owner, this organisation for copyright fee collection becomes well-known in many countries. This organisation for copyright fee collection relating to reproduction of most foreign literature shall be founded as a private non-profit organisation. Normally, it shall be established in form of a limited company and shall control the use of literature by granting reproduction rights to users. Users who wish to reproduce the works shall make a license agreement with this organisation by paying copyright fee at a rate calculated per a page reproduced through this organisation payable to copyright owner.

In Thailand, the Copyright Act provides the right of reproduction to copyright owners. However, copyright owners have still faced with the problem of fee collection. Therefore, the establishment of the organisation for copyright fee collection in Thailand will be best beneficial for protecting reproduction rights of copyright owner. The research shows the possibility of establishing an organisation for copyright fee collection relating to reproduction of literature in Thailand because the Copyright Act B.E. 2537 has a specific provision which supports the establishment of an organisation for copyright fee collection relating to reproduction of literature. The most suitable and possible form of organisation at the moment is a company limited. However, if provided by law in the future, a non-profit company would be the most suitable organisation. The proposed management of copyright fee collection is to grant reproduction rights to the users through a license agreement relating to type of users' business. The users should pay the reproduction fee by page reproduced such as the practices adopted by the organisations for copyright fee collection in foreign countries. Accordingly, the establishment of such organisation in Thailand will stimulate and motivate to produce literature more valuable.

ภาควิชา..... นิติศาสตร์ -

สาขาวิชา..... กฎหมายธุรกิจ

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิติกร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากท่านผู้มีพระคุณ
หลายท่าน ได้แก่ ท่านรองศาสตราจารย์ ชัชชัย ศุภผลศิริ รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด รวมทั้ง
กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนจึงขอน้อมระลึกถึงความกรุณา
และกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ท่านศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ
(ราชบัณฑิต) ที่ได้ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ชวลิต
อรรถศาสตร์ แห่งบริษัทที่ปรึกษากฎหมายสากล จำกัด ท่านอาจารย์ ชรรยง พวงราช
(ที่ปรึกษากฎหมายกระทรวงพาณิชย์) และท่านอาจารย์ บุญชัย ปัญจรัตมากร
แห่งบริษัท ซี.เอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
และให้คำแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ Ms.Bridget McKenna แห่ง Copyright Agency
Limited ประเทศออสเตรเลีย ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลเอกสาร
ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และ
ขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการศึกษา
วิชานิติศาสตร์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแต่บิดามารดา ตลอดจน
ผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาจากผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จตามความมุ่งหมาย

วันชัย รัชสิริวรกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 การจัดเก็บคำตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม	7
2.1 ที่มาของการจัดเก็บคำตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม	8
2.1.1 ลักษณะโดยทั่วไปของกฎหมายลิขสิทธิ์	18
2.1.2 เหตุผลในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรม	21
2.2 แนวทางในการจัดเก็บคำตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม	28
2.2.1 ข้อยกเว้นตามอนุสัญญาเบอร์น.....	30
2.2.2 ข้อยกเว้นตามข้อตกลง TRIPS.....	37
2.2.3 ข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.....	38
2.2.4 การใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม.....	41
2.2.5 ประเภทของการอนุญาตให้ใช้สิทธิ.....	47
2.3 วิธีการจัดเก็บและจัดสรรเงินคำตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม.....	52
2.3.1 วิธีการจัดสรรเงินคำตอบแทนลิขสิทธิ์.....	54
2.3.2 ส่วนแบ่งของผู้สร้างสรรค์และสำนักพิมพ์.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.3 เจ้าของลิขสิทธิ์ต่างประเทศ.....	63
2.3.4 เวลาในการจัดสรรเงินค่าตอบแทน.....	64
2.3.5 การพัฒนาระบบการจ้ดเก็บเงินค่าตอบแทน.....	65
บทที่ 3 การจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้างานวรรณกรรมในต่างประเทศ	67
3.1 ประวัติความเป็นมาและความจำเป็นในการจัดตั้งองค์กรจ้ดเก็บ ค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้างานวรรณกรรม.....	68
3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้่า งานวรรณกรรม.....	77
3.2.1 ข้อตกลงระหว่างประเทศ.....	78
3.2.2 กฎหมายลิขสิทธิ์ของแต่ละประเทศ.....	86
3.3 องค์กรจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้างานวรรณกรรมใน ต่างประเทศ.....	101
3.3.1 การบริหารการจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้่า งานวรรณกรรม.....	110
3.3.2 สิทธิและหน้าที่ขององค์กรจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการ ทำช้างานวรรณกรรม.....	147
3.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากองค์กรจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำ ช้างานวรรณกรรม.....	172
3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้่า งานวรรณกรรม.....	174
บทที่ 4 การจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้างานวรรณกรรมในประเทศไทย	176
4.1 ความจำเป็นในการจัดตั้งองค์กรจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการ ทำช้างานวรรณกรรม.....	177
4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้ดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำช้่า งานวรรณกรรม.....	181

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.1 ประเภทของงานลิขสิทธิ์ที่จะได้รับค่าตอบแทน.....	182
4.2.2 บุคคลที่มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทน.....	183
4.2.3 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์.....	188
4.2.4 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์.....	193
4.3 รูปแบบที่เหมาะสมขององค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม.....	197
4.4 การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรมสำหรับประเทศไทย.....	201
4.4.1 หลักการบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์.....	202
4.4.2 สิทธิและหน้าที่ขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์.....	204
4.4.3 การควบคุมการดำเนินงานขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม.....	213
4.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม.....	221
4.6 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม.....	226
4.6.1 ปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวรรณกรรม.....	226
4.6.2 ปัญหากฎหมายบางประการที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำงานวรรณกรรม....	227
4.6.3 ปัญหาในการดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์.....	239

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	241
รายการอ้างอิง.....	268
ภาคผนวก.....	270
ประวัติผู้เขียน.....	321